

OSNOVI SOCIOLOGIJE

SADRŽAJ

I Poglavlje

UVOD U SOCIOLOGIJU

(Milovan Vuković)

1.1.	Tradicije u sociologiji	2
1.1.1.	Osnivači sociologije	2
1.1.1.1.	Sen-Simon	3
1.1.1.2.	Ogist Kont	4
1.1.2.	Tri perspektive u savremenoj sociologiji	6
1.1.2.1.	Funkcionalistička perspektiva	7
1.1.2.2.	Konfliktistička perspektiva	10
1.1.2.3.	Simbolički interakcionizam	13
1.1.3.	Jedna društvena pojava, više uglova gledanja	14
1.2.	Problem definisanja sociologije	17
1.3.	Etape u razvoju sociologije	21
1.4.	Klasifikacija nauka	23
1.5.	Odnos sociologije i drugih nauka	25
1.5.1.	Odnos sociologije i drugih društvenih nauka	28
1.5.1.1.	Sociologija i istorija	28
1.5.1.2.	Sociologija i filozofija	31
1.5.1.3.	Sociologija i politička ekonomija	32
1.5.1.4.	Sociologija i psihologija	34
1.5.1.5.	Sociologija i antropologija	35
1.5.1.6.	Sociologija i etnologija	36
1.5.1.7.	Sociologija i političke nauke	36
1.5.1.8.	Sociologija i socijalna ekologija	37
1.5.2.	Odnos sociologije i posebnih sociologija	39
1.6.	Sociologija kao kultura	40
	Literatura	41

II Poglavlje

NAUKA I NAUČNI METOD

(Milovan Vuković)

2.1.	Statička i dinamička priroda nauke	46
2.1.1.	<i>Dinamički sistem nauke</i>	50
2.2.	Karakteristike naučnih saznanja	51
2.3.	Metodologija i metod	52
2.3.1.	<i>Metod</i>	54
2.3.1.1.	Komponente i vrste metoda	54
2.4.	Kvantitativno i kvalitativno istraživanje	55
2.5.	Opšte metode	57
2.5.1.	<i>Metafizička metoda</i>	57
2.5.2.	<i>Dijalektička metoda</i>	58
2.6.	Faze metodološkog postupka	59
2.6.1.	<i>Istraživačko pitanje</i>	60
2.6.1.1.	Kriterijumi za izbor istraživačkog pitanja	61
2.6.1.2.	Vrste naučnih objašnjenja	63
2.6.2.	<i>Teorija</i>	64
2.6.2.1.	Hipoteze	66
2.6.2.2.	Testiranje hipoteza	67
2.6.3.	Podaci	70
2.6.4.	Upotreba podataka	71
2.7.	Istraživanje kao ciklus	72
	Literatura	73

III Poglavlje

METODE U SOCIOLOGIJI

(Milovan Vuković)

3.1.	Eksperimentalni metod	78
3.1.1.	<i>Eksperimentalno istraživanje društvenih pojava</i>	79
3.2.	Posebne metode u sociologiji	82
3.2.1.	<i>Istorijski metod</i>	82
3.2.2.	<i>Komparativni metod</i>	82
3.2.2.1.	Istorijsko-komparativni metod	84
3.2.3.	<i>Studije slučaja</i>	86
3.2.3.1.	Procesna analiza	88
3.2.3.2.	Studije slučaja i strategija triangulacije	90
3.2.4.	<i>Psihološka metoda</i>	91
3.3.	Empirijske (istraživačke) tehnike u istraživanju društvenih fenomena	92

3.3.1. Posmatranje	92
3.3.2. Ispitivanje	93
3.3.2.1. Principi sastavljanja ankete	95
3.3.2.2. Namena ispitivanja	97
3.3.2.3. Način sprovođenja ispitivanja	98
3.3.2.4. Izvođenje intervjua	98
3.3.2.5. Etika u sprovođenju ispitivanja	99
3.3.2.6. Veličina uzorka	101
3.3.3. Statistički metod	102
3.3.4. Analiza sadržaja	104
3.3.5. Sociometrija	105
3.3.6. Servej metod	106
3.4. Izbor metode istraživanja	107
Literatura	109

IV Poglavlje

RAZVOJ MISLI O DRUŠTVU KROZ ISTORIJU

(Aleksandra Kostadinović)

4.1. Antička misao o društvu	113
4.1.1. <i>Sofisti i Sokrat</i>	114
4.1.2. <i>Platon</i>	115
4.1.3. <i>Aristotel</i>	117
4.1.4. <i>Helenistički period</i>	119
4.1.4.1. Kirička škola	119
4.1.4.2. Epikurejska škola	119
4.1.4.3. Stoička škola	120
4.1.4.4. Helenizam i Stari Rim	120
4.2. Srednjovekovna misao o društvu	120
4.2.1. <i>Aurelije Sv. Avgustin</i>	121
4.2.2. <i>Toma Akvinski</i>	122
4.2.3. <i>Ibn Haldun</i>	123
4.3. Sociološka misao novog veka	123
4.3.1. <i>Kontraktualističke teorije</i>	125
4.3.1.1. Tomas Hobs	126
4.3.1.2. Džon Lok	127
4.3.1.3. Žan-Žak Ruso	127
4.3.2. <i>Teoretičari zakonitosti razvoja društva i prava</i>	128
4.3.2.1. Nikolo Makijaveli	128
4.3.2.2. Žan Bodin	129
4.3.2.3. Đan Batista Viko	130
4.3.2.4. Šarl Monteskije	130

Literatura

V Poglavlje

NASTANAK RAZLIČITIH TEORIJA (Aleksandra Kostadinović i Andon Kostadinović)

5.1.	Gradanski smer u sociologiji	137
5.1.1.	Škole naturalističkog pravca	137
5.1.1.1.	Mehanicističke teorije	138
5.1.1.2.	Geografske škole	140
5.1.1.3.	Biologističke teorije	140
5.1.2.	Psihološke škole	142
5.1.2.1.	Individualno-psihološke teorije	143
5.1.2.2.	Kolektivno-psihološke teorije	144
5.1.2.3.	Socijalno-psihološke teorije	144
5.1.3.	Škole sociološkog pravca	145
5.2.	Marksistički smer u sociologiji	146
	Literatura	149

VI Poglavlje

DRUŠTVO I DRUŠTVENE POJAVE (Andon Kostadinović)

6.1.	Nastanak ljudskog društva	151
6.2.	Sociološki pojam društva	153
6.3.	Društvene pojave	156
6.4.	Društveni odnosi	158
6.5.	Društveni procesi	159
6.6.	Društvene tvorevine	159
6.7.	Odnos prirode i društva	160
	Literatura	161

VII Poglavlje

DRUŠTVENE GRUPE – POJAM I KLASIFIKACIJA (Milovan Vuković i Andon Kostadinović)

7.1.	Pojam i elementi društvene grupe	163
7.2.	Globalne društvene grupe	166
7.2.1.	Horda	167

7.2.2. <i>Rod</i>	167
7.2.3. <i>Pleme</i>	168
7.2.4. <i>Narod</i>	169
7.2.4.1. Istočni put nastanka naroda	169
7.2.4.2. Zapadni put nastanka naroda	170
7.2.4.3. Odlike naroda	170
7.2.5. <i>Nacija</i>	171
7.2.5.1. Nastanak nacije	173
7.2.5.2. Nacionalizam	175
7.3. <i>Porodica</i>	180
7.3.1. <i>Istorijski razvoj porodice</i>	180
7.3.2. <i>Osnovne funkcije porodice</i>	182
7.4. <i>Klase i klasni odnosi</i>	182
7.4.1. <i>Nastanak teorija o nastanku klasa</i>	183
7.4.2. <i>Marksističke teorije o nastanku klase</i>	184
7.4.3. <i>Lenjinovo učenje o klasi</i>	185
7.4.4. <i>Pojam klasa u građanskoj sociologiji</i>	188
7.5. <i>Država</i>	189
7.5.1. <i>Teorije o nastanku države</i>	192
7.5.2. <i>Funkcije države</i>	194
7.5.3. <i>Osnovni tipovi i oblici države</i>	195
7.6. <i>Političke partije</i>	196
7.6.1. <i>Pojam i suština političkih partija – stranaka</i>	197
7.6.2. <i>Nastanak i razvoj političkih partija</i>	198
7.7. <i>Interesne grupe</i>	201
<i>Literatura</i>	202

VIII Poglavlje

OBLICI DRUŠTVENE SVESTI

(Milovan Vuković)

8.1 <i>Religija</i>	205
8.1.1. <i>Nastanak religije</i>	208
8.1.2. <i>Istorijski razvoj religije</i>	209
8.1.3. <i>Funkcije religije</i>	213
8.2 <i>Moral</i>	214
8.2.1. <i>Nastanak morala</i>	215
8.3. <i>Filozofija</i>	217
8.3.1. <i>Nastanak i razvoj filozofije</i>	217
8.3.2. <i>Osnovni filozofski pravci</i>	218
8.4. <i>Umetnost</i>	219
8.5. <i>Nauka</i>	220

8.6.	Nauka i religija na razmeđu milenijuma	221
	Literatura	223

IX Poglavlje

LJUDSKI RAD KAO SOCIOLOŠKA KATEGORIJA

(Andon Kostadinović)

9.1.	Pojam ljudskog rada	228
9.2.	Elementi procesa rada	231
9.3.	Podela rada	233
9.3.1.	<i>Opšta, posebna i pojedinačna podela rada</i>	233
9.3.2.	<i>Društvena i tehnička podela rada</i>	234
9.4.	Vrste rada	236
9.4.1.	<i>Fizički i intelektualni rad</i>	236
9.4.2.	<i>Proizvodni i neproizvodni rad</i>	237
9.4.3.	<i>Prosti i složeni rad</i>	237
9.5.	Sadržaj i karakter rada	237
9.6.	Oblici organizacije rada	238
9.7.	Humanizacija rada	240
9.7.1.	<i>Neki aspekti dehumanizacije rada</i>	240
9.7.2.	<i>Humanizacija rada i naučno-tehnološka revolucija</i>	243
9.8.	Osnovne sociološke i ekonomske kategorije	249
9.8.1.	<i>Rad</i>	249
9.8.2.	<i>Roba</i>	250
9.8.3.	<i>Robni fetišizam</i>	253
9.8.3.1.	Robni fetišizam po Veberu	255
9.8.4.	<i>Novac i fetišizam novca</i>	256
9.8.5.	<i>Zakon vrednosti</i>	259
9.8.6.	<i>Zakon vrednosti i opšti društveni zakoni</i>	260
9.8.7.	<i>Višak vrednosti</i>	260
	Literatura	262

X Poglavlje

SOCIOLOGIJA RADA I SAVREMENO DRUŠTVO

(Andon Kostadinović i Aleksandra Kostadinović)

10.1.	Neki sociološki pogledi na savremeno društvo	266
10.2.	Tehnički progres – pojmovno određenje	269
10.3.	Osnovna obeležja tehničkog progressa	272
10.4.	Kvantitativno nova obeležja tehničkog progressa	276
10.5.	Naučno-tehnološka revolucija i obrazovanje	277
10.6.	Međuslovljenost tehničkog progressa i obrazovanja	279

10.7.	Tehnički progres i obrazovanje kadrova	281
10.7.1.	Brzo zastarevanje znanja	281
10.8.	Tehnički progres i permanentno obrazovanje	283
10.8.1.	Inicijativa UNESCO-a	284
10.8.2.	Kontinuirano usvajanje znanja	284
10.9.	Uticaj tehničko-tehnološkog progressa na kvalifikacionu strukturu zaposlenih	285
10.9.1.	Permanentno obrazovanje	288
	Literatura	290

XI Poglavlje

DEMOKRATIJA I PARTICIPACIJA U ODLUČIVANJU

(Andon Kostadinović)

11.1.	Participativna industrijska demokratija	293
11.2.	Naučno-tehnička revolucija i njene implikacije na području organizacije rada i sistema upravljanja	295
11.3.	Puna participacija i samouprava	300
11.3.1.	Parcijalna participacija	301
11.3.2.	Puna participacija	301
	Literatura	303

XII Poglavlje

EKOLOGIJA I DRUŠTVO

(Milovan Vuković i Aleksandra Kostadinović)

12.1.	Kratak istorijski pregled razvoja ekologije	308
12.2.	Ekološke discipline	310
12.2.1.	Humana ekologija	312
12.2.2.	Socijalna ekologija	313
12.2.3.	Socijalna ekologija i druge nauke	316
12.3.	Problem pristupa i metoda u ekologiji	318
12.3.1.	Sistemske pristup	319
12.4.	Sistemi životne sredine i biosfere	322
12.4.1.	Atmosfera kao komponenta biosfere	323
12.4.2.	Hidrosfera kao komponenta biosfere	324
12.4.3.	Litosfera kao komponenta biosfere	324
12.4.4.	Antroposfera kao komponenta životne sredine	325
12.5.	Osnovni pojmovi ekologije ekosistema	326
12.5.1.	Ekosistem i ekoton	327
12.5.2.	Ekološki faktori	329

12.5.3. <i>Ekološka niša</i>	329
12.6. Nivoi organizacije ekoloških sistema i metabolizam ekosistema	329
Literatura	331

XIII Poglavlje

SOCIOLOGIJA ZAŠTITE I UNAPREĐENJA ČOVEKOVE RADNE I ŽIVOTNE SREDINE

(Aleksandra Kostadinović)

13.1. Održivi razvoj	336
13.2. Ekološka svest	338
13.2.1. <i>Elementi ekološke svesti</i>	338
13.2.2. <i>Ključne vrednosti u zaštiti životne sredine</i>	339
13.2.3. <i>Činioci razvoja ekološke svesti</i>	341
13.2.2.1. Porodica	342
13.2.2.2. Škola	342
13.2.2.3. Javna glasila	343
Literatura	343

PRILOG: PRIMER DEFINISANJA METODOLOŠKOG POSTUPKA ISTRAŽIVANJA	345
--	-----